

שיח ושיג בפרשה

" דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי" (כה', ב')

כמה מילים על נתינה / הרב יוסי גולדמן

השבוע נפתחה המגבית היהודית הראשונה. פרשת השבוע עוסקת במסע גיוס הכספים הראשון בהיסטוריה. משה יזם את גיוס הכספים כדי לבנות את משכן האלוקים במדבר, וכן כדי לרכוש את כל החומרים הנחוצים לכלים המיוחדים הנדרשים לקיום הטקסים המקודשים. זהו, אם כן, זמן הולם לשוחח על אמנות הנתינה.

הרב הקדוש ישראל מרוזין אמר שאמנם אנשים מסוימים טוענים כי "השוטה נותן ואילו הפיקח לוקח", אולם המסורת היהודית מלמדת אותנו שאלה שנותנים וחושבים שהם אך ורק נותנים, הם למעשה השוטים. אך אותם אנשים שנותנים ומבינים שבעת ובעונה אחת הם גם מקבלים, הם האנשים הפיקחים והחכמים באמת.

האמת היא, שבנתינה אנו למעשה מקבלים יותר ממה שאנו נותנים. אנו מקבלים לא רק פיסת שמיים בגן העדן המרוחק, אלא כאן ועכשיו. ברור שבמערכות היחסים שלנו – במשפחה, בעסקים או בקשרינו החברתיים – אנו לרוב מקבלים נדיבות תמורת נדיבות, ואנו מגלים כי הצד השני נענה ומשיב בדרך דומה של נתינה. אולם עצם העובדה שעשינו מעשה טוב, מעשה שהוא נכון, אמיתי ואצילי, מעניק לנו תחושת סיפוק רבה.

עובדה זו שופכת אור על הביטוי הלא שגרתי בדבריו של אלוקים למשה בפרשת השבוע, "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" – כלומר, והם יקחו עבורי תרומה. מדוע יקחו? הרי אין ספק שלתת תרומה יהיה מונח מדויק יותר. אולם מאחר שכשאנו נותנים אנו גם מקבלים, הרי המילה "יקחו" הולמת ומתאימה. מאותה סיבה, אנו מוצאים שהביטוי העברי "גמילות חסדים" מופיע תמיד בלשון רבים. כיוון שבכל פעם שבה מישהו עושה מעשה חסד אחד ויחיד, לפחות שני בני אדם מרוויחים מכך – הנותן והמקבל גם יחד.

אישה טיילה בהרים ומצאה אבן יקרה בין אבני הנחל. למחרת פגשה מטייל שהיה רעב, האישה פתחה את הצרור שלה וחלקה איתו את המזון שברשותה, ראה האיש את האבן היקרה בצרורה של האישה, התפעל ממנה וביקש מהאישה שתתן לו אותה. האישה נתנה לו את האבן והאיש עזב, שמח על מזלו הטוב. הוא ידע שאם ימכור את האבן היקרה-כל חייו לא ידע עוד מחסור. כעבור ימים אחדים חזר האיש והחזיר לאישה את האבן שלה, "מה קרה?" שאלה האישה... "חשבתי על זה", אמר האיש, "האבן שנתת לי יקרה ורבת ערך, אבל אני מחזיר לך אותה, בתקווה שתתני לי משהו אחר-רב ערך עוד יותר... האם תוכלי לתת לי את הדבר הזה בקרבך.. שאיפשר לך לתת לי את האבן?"

ומוסר ההשכל שלי יקירי: לא כולנו חייבים לחלק יהלומים, גם חיוך או מילה טובה יכולים לשנות ולהשפיע. נתינה אמיתית לעולם אינה נמדדת בכמות או במשקל, אלא ברוחב הלב של הנותן.

מהנה לתת ולקבל בחופשיות וברוחב לב ושעה שאנחנו מקיימים עיקרון זה, אנו לומדים כי האתגר האמיתי, אינו ההתמודדות עם המחסור, אלא הרחבת נכונותנו.. לתת ולקבל באופן נרחב יותר!

ישראל לסגולתו

סגלה למתוק הדינים כשממשמשים ובאים

מוֹבָא בְּסִפְר "שׁוֹמֵר אֲמוּנִים" (מאמר "צהלי ורוני" - ז):

דַּע כִּי מִקְבֵּל מִצְדִּיקִים (בעש"ט על התורה פרשת "לך לך" אות יא ושם בהגהה) שֶׁבְּשִׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרָר עַל הָאָדָם בְּשָׂמִים ח"ו מְקַטְרָגִים ה' יִשְׁמְרֵנוּ וְרוֹאֵה שֶׁהַדִּינִים מִמְשָׁמְשִׁים לְבֹא עָלָיו יֵשׁ בְּזָה כְּפֹה סִימָנִים, וְהָאָחָד מֵהֶם שֶׁיִּרְגֵּשׁ בְּלֵב הָאָדָם טְמֻטוּם גְּדוֹל וְהַרְהוּרִין רֹדְפִין אַחֲרָיו, וְנוֹפֵל לְקַטְנוֹת וְלַעֲצוּבוֹת לְלֹא שׁוּם סִבָּה, וְהַעֲצָה הַיְעוּצָה שֶׁבְּזָמַן זֶה יַעֲסֹק בְּתִשׁוּבָה מְעַמֵּק הֶלֶב, וְלֵאחֵר שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִתְחַרֵּט עַל חַטָּאָיו, מִיָּד לְאַחֵר מִכֵּן יִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה, דְּהֵינּוּ לְדַחוֹת מֵאֵתוֹ בְּעַל פְּרוּחוֹ הַמְרִירוֹת וְהַעֲצוּבוֹת, שֶׁכֵּן כָּלֵל גְּדוֹל הוּא, בְּיַד הָאָדָם לְהַכְנִיס וְלְהַעֲמִיק בְּעַצְבוֹנוֹ אוֹ לְהַפְּךָ לְהַרְחִיקוֹ וְלְדַחוֹתוֹ וְלִקַּח בְּנֶקֶל אֶת צְרוּתוֹ, וּבְדֶרֶךְ שְׂאָדָם רוּצָה לִילֵךְ כֵּךְ יֵשׁ לוֹ סִיעָתָא דְשָׂמְיָא, וְלִכְּוֹ בְּיַד הָאָדָם לְהַרְחִיק הַעֲצוּבוֹן מִמֶּנּוּ בְּכַךְ שֶׁיִּקַּח בְּקִלּוֹת צָרְתוֹ וְיִשְׂמַח עֲצָמוֹ בְּבִטְחוֹן וּבְאֲמוּנָה בֵּה'.

וּכְשֶׁיִּתְחַזֵּק בְּטַחוֹנוֹ בֵּה' וְיִשְׂמַח בּוֹ, בְּזָה נַעֲשֶׂה מֵתוֹק לְגִזְרוֹת וְהַדִּינִים. (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אהבה:

ח. על-ידי אמירת הלל בקול גדול, זוכים לאהבת השם ויתברך.

תפילה

אשה שאינה בבית [כגון שהלכה ללדת], והבעל צריך לטפל בילדים ואינו מוצא זמן להתפלל, פטור מהתפילה, משום שעוסק כעת במצוה אחרת, ואף אינו חייב בתשלומין. ע"כ. ונראה ברור שהוא הדין בנידון דידן. {שו"ת אור לציון (חלק ב עמוד עב)}

ושבו ראיתי בספר התפילה כהלכתה (פרק ח עמוד קמא) שכתב בשם הגרש"ז אויערבך, שאם האורח מפשוטי העם ועלול להפגע אם בעל הבית יעזוב אותו וילך, שפיר מסתבר שהכנסת אורחים חשובה יותר מתפילה בציבור [באופן שהוא באמת אורח, כי לא כל אחד נקרא אורח]. אך אם ברור לו שהאורח לא יפגע, יש לומר לו בדרך כבוד, שהוא צריך ללכת להתפלל, ויבקשו להמתין עד שישבו. ע"כ.

ועיין בשו"ת מילי דחסידותא (סימן נו) שהסתפק האם מי שהפסיד תפילה בגלל שהיה עוסק במצות הכנסת אורחים, יכול להתפלל תשלומין כדין אנוס גם אם ידע בברור שעל ידי כך יעבור זמן תפילה, או לא. ע"ש. ולפי האמור יש לחלק בין אורח שעלול להיפגע, לבין אורח שלא יפגע.

משהו לנשמה

הצלה בזכות חסד לשם שמים

מעשה באדם אחד שהיה לו עושר גדול ואוצרות זהב וכסף בידו ואבנים טובות, והיה האיש הוא קמצן גדול שאין כמוהו בכל העולם. ולא היה הולך לבית הכנסת מפני שהיה מפחד שיבקשו ממנו לתת פרוטה לצדקה.

אומנם מצוה אחת ויחידה היתה לו, שאותו האיש היה מוהל, ואם היתה מזדמנת לו ברית מילה, היה הולך לכל מקום שהזמינו אותו אפילו אם היה צריך ללכת מביתו זמן רב, ובנוסף לכך היה גומל חסד עם אבי הבן, ולא היה נוטל שום שכר על עשיית הברית. ויהי היום, בא אליו משחית אחד בדמות איש רגיל, ואמר לו: בשעה טובה אשתי ילדה לי בן זכר, ועל כן אני מבקש ממך שתבוא אל הברית למול את בני.

מיד כששמע זאת המוהל, הלך לביתו ולקח הסכין של המילה עמו, וישב על העגלה והלך עם אותו האיש שביקש ממנו למול את בנו, כי הוא סבר שזהו איש מבני האדם, ולא ידע שהיה זה אחד מן החיצוניים.

שניהם בעגלה, ועברו במקומות אשר לא עבר בהם איש, ולאחר יומים רצופים של נסיעה, הגיעו ביום השלישי לעירו של אבי הבן, והוא הוליכו לביתו.

המוהל ראה לפניו כפר קטן שהיו בו כעשרים בתים, אבל הבתים היו יפים מאוד, וכשבא לביתו של אבי הבן, ראה המוהל שהוא עשיר גדול וכל טוב היה בביתו, בשר ודגים גדולים, ולקח הבעל הבית הסוס שלו ונתן ליד עבדו ליתן לו מספוא, ולא הרגיש המוהל שאבי הבן הוא שד ומזיק.

ויהי כאשר פנה בעל הבית לעסקיו, הלך המוהל לחדר אשר היולדת שמה, וכשראתה היולדת את המוהל, שמחה שמחה גדולה וקראה לו לשלום, ואמרה לו: בא אלי אדוני ואני אגלה לך סוד גדול.

ניגש אליה המוהל, והאשה פתחה פיה ואמרה: דע לך, שבעלי הוא שד ומשחית, ואני באה מזרע אנשים. כשהייתי קטנה, לקחו אותי השדים מהורי ואני אבודה אצלם, וכל מעשיהם הבל וריק ומעשה תעותועים. ואני מצוה אותך למול את בני הנולד לי מהם, ועוד אני מזהירה אותך, להציל את נפשך, ועל כן תיזהר שלא לאכול מהם שום מאכל ולא ולשתות שום משקה, ולא לקחת שום מתנה לא מבעלי ולא משום אחד מהם!

כששמע המוהל את דבריה, חרד לבו ונתיירא מאד. ויהי לעת ערב, באו הרבה אנשים ונשים מהכפר בסוסים ובעגלות, ודמות כולם היתה כדמות אנשים רגילים, אך כולם היו מזיקים ומשחיתים, וכולם ישבו לערוך לימוד של "ברית יצחק". וכשהגיע זמן הסעודה, הפצירו במוהל ליטול את ידיו ולשבת עימם לסעודת מצוה, אך המוהל סירב לאכול ולשתות, ואמר להם שהוא עייף מהדרך, ואינו יכול לאכול.

למחרת הלכו כולם לבית הכנסת, והתפללו שמה, והוכרח המוהל להתפלל עימם. לאחר התפלה הביאו את התינוק, ומל אותו כמנהג כל בית ישראל. לאחר מכן אמרו לו שישתה מעט יין כמנהג המדינה, ויאכל מיני מתיקה, אך הוא לא אכל ולא שתה, ואמר להם שהוא בתענית חלום.

כששמע זאת אבי הבן, אמר לו, שמאחר והוא טרח כל כך כדי לבוא למול את בנו, יערוך לכבודו סעודה גדולה בלילה לאחר שיסיים תעניתו. וכל כוונתו של בעל הבית היה, שיהנה המוהל מפתו ומפרנסתו, ואז יהיה לו שליטה עליו, ולא ידע מאומה שאשתו גילתה לו שהוא שד ומשחית.

ויהי לעת ערב, ערכו סעודה גדולה לכל אנשי הכפר, ואף על פי כן המוהל לא אכל ולא שתה איתם מאומה, ואמר להם שראשו ואיבריו כבדים עליו. והמה אכלו ושתו כל מעדני עולם.

ויהי כטוב לבם ביין, אמר בעל הבית למוהל: קום ולך עמדי לחדר אחד! נתיירא המוהל ואמר בדעתו, שכנראה הגיע זמן קצו למות. קם והלך עמו לחדר אחד, והראה לו בעל הבית כלים מכלים שונים שהיו עשויים מכסף טהור. אחר כך היה מוליכו לחדר שני והראה לו כלי זהב, ואמר לו טול כלי אחד לזכרון.

אמר לו המוהל: יש לי כלים של זהב ושל כסף, ויש לי כל טוב שבעולם, כלים טובים ומרגליות, טבעות ויהלומים וענקים לרוב, ואיני חפץ במהומה.

לאחר מכן הוליך אותו לחדר אחד שהיה בו הרבה מפתחות, וכשהתבונן המוהל על המפתחות, היה נדמה לו שאותם מפתחות דומים בדיוק למפתחות של חדר האוצרות שבביתו.

כשראה בעל הבית שהמוהל תמהה, אמר לו: דע לך, שבגלל שגמלת חסד עמדי, והלכת עמי דרך כל כך ארוכה כדי למול את בני, וראיתי שהשם איתך שלא אכלת ולא שתית ולא לקחת מאומה מרשותי, לכן אני אגלה לך, שאני הוא הראש של השדים הממונים על אותם בני אדם שהם קמצנים בטבעם, ומסור בידיו כל המפתחות של האוצרות שלהם, כדי שלא יהא בהן כח ורשות לעשות בהן איזה צדקה וגמילות חסד, ואף כדי להשתמש בכסף לעצמם כדי להתענג ולקנות איזה מאכל טוב או מיני מגדים אין להם רשות. ובגלל שאתה גמלתני חסד גדול, קח את צרור המפתחות הללו, ואל תירא, חי ה' שלא יארע לך שום רעה.

ויקח המוהל את המפתחות והלך בשמחה לביתו. ובבואו לביתו נהפך לבבו ונעשה לאיש אחר, ותיכף בנה בנין של אבנים גדול ומפואר מאוד, ועשה צדקה ופירנס את העניים, והיה מלביש הערומים, והפליא לעשות עד יום מותו ונפטר בשם טוב.

מסיפור זה נלמד, שמי שהוא קמצן גדול ואינו גומל חסד בממונו, הרי הוא ברשות הסיטרא אחרא, וביד המזיקים ששורים על הממונו. אבל מי שהוא ותרן בממונו וגומל חסד עם הבריות, אזי הוא מסיטרא דקדושה. ולכן יראה האדם שלא יהא קמצן יותר מדאי, כדי שיזכה להכניס עצמו בקדושה, ויזכה גם כן לעולם הבא. (קב הישר פרק כה).